

ZNAKI TOPOGRAFICZNE

**STOSOWANE NAJCZĘŚCIEJ NA MAPACH
POLSKICH WOJSK. INSTYTUTU GEOGRAF.
ORAZ NAJWAŻNIEJSZE ZNAKI
NA MAPACH BYŁYCH ZABORÓW**

Zebrał i ułożył

Dr Wojciech Walczak

Asystent Uniw. Jagiell.

KRAKÓW 1946

WIEDZA — ZAWÓD — KULTURA

ul. Sławkowska 3

OGÓLNE PRAWIDŁA.

Ze względu na to, że przedmiotów pokrycia terenu nie można przedstawić na mapie przy pomocy zmniejszonego rysunku (dom przy zmniejszeniu do 5000 byłby maleńką kropką), uwidacznia się je na mapach specjalnie opracowanymi znakami, tzw. znakami topograficznymi. Znaki te są opracowane dla każdego rodzaju mapy, ilość ich bowiem zależy od wielkości podziałki, a tym samym od stopnia dokładności danej mapy. I tak mapa w podziałce 1 : 25.000 zawiera więcej znaków i tym samym jest dokładniejsza niż mapa 1 : 100.000, a ta z kolei przewyższa dokładnością i ilością zamieszczonych znaków mapę w skali 1 : 300.000.

Należy zawsze pamiętać, że wszystkie znaki topograficzne są tylko symbolami i nie pozwalają w żadnym wypadku na mierzenie wielkości przedstawianych przez nie przedmiotów. Wyjątek stanowią rzeki, jeziora, oznaczenia upraw i pokryć terenu (lasy, zarośla, bagna), które pozwalają na pomiar wielkości zajmowanego przez nie terenu.

Znaki topograficzne podzielone są na grupy jak: koleje i drogi, rzeki i jeziora (wody), uprawy i pokrycia terenu, obiekty sytuacyjne.

W grupie kolei i dróg rozróżnia się:

- 1) koleje dwutorowe (wielotorowe), normalnotorowe o szerokości toru 1,435 m. i szerokotorowe 1,525 (w rep. sowieckiej).
- 2) koleje jednotorowe.
- 3) koleje wąskotorowe.
- 4) kolejki 'gospodarcze (1—0,60 m. szerokości toru) i tramwaje.

Drogi dzieli się na:

- 1) szosy I klasy, od 5,5 m. szerokości w górę, o twardej nawierzchni.
- 2) szosy II klasy, węższe i słabsze w budowie.
- 3) trakty (i drogi ulepszone) o szerokości niekiedy 12—40 m. często z rowami i podwójnymi rzędami drzew po bokach. Są to dawne gruntowe drogi handlowe i pocztowe, mające znaczenie tam, gdzie nie ma szos i łączące większe oddalone od siebie miejscowości.
- 4) drogi wiejskie są często dosyć szerokie z rowami i drzewami po bokach, pod względem używalności zależą od pory roku, pogody i gleby.
- 5) drogi gospodarcze, są to drogi prowadzące do odosobnionych osiedli, folwarków, leśniczówek, młynów itp. przez trudne czasem do przebycia obszary jak lasy, mokre łąki, wydatne nierówności i wzniesienia. Niektóre z nich, zwłaszcza w obszarach bagnistych dostępne tylko zimą są oznaczone jako drogi zimowe.
- 6) ostatnią kategorię dróg stanowią ścieżki dla jezdnych i pieszych, stosowane na mapach 1 : 25.000 i 1 : 100.000 w miarę miejsca. Są to wąskie dróżki nie do przebycia wozem.

Rzeki i jeziora są zawsze ograniczone liniami ciągłymi z wyjątkiem miejsc, gdzie ich granice są zmienne i tam stosuje się punkty. Szerokość rzek i potoków, przy przedstawieniu dwoma liniami można ustalić z mapy dopiero od 10 m. w górę. Kierunek odpływu podają strzałki, a głębokość koty, umieszczone w pewnych odległościach na morzu i jeziorach. — Mosty są wyróżnione: żelazne, murowane lub żelbetowe i drewniane, oraz małe mostki. — Środki przeprawy: promy, brody, służą oznaczane są obok znaków skrótem (dopiskiem).

Przy pokryciach terenu i kulturach oznaczony jest tylko stan trwały przy pomocy kropkowanych granic, o ile granica nie pokrywa się z innym znakiem. Wyręby w lasach na ogół nie są uwzględniane. Wyróżnione są lasy liściaste, iglaste i mieszane, oraz szkółki drzew, mogące służyć do orientacji. Linie (dukty), używane jako drogi są oznaczane znakiem drogi gospodarczej. Małe łaski są podawane od 30 m. długości boków, mniejsze oznaczone są jako grupy drzew. Odrębnymi znakami są zarośla i krzaki, wrzosiwiska i nieużytki, łąki, moczary, torfowiska, bagniska i piaski. Z upraw oznaczone są sady i ogrody, oraz plantacje chmielu i winnice, natomiast rola nie ma sygnatury i pozostaje na mapie biała.

Wśród obiektów sytuacyjnych sieć dróg w miejscowościach jest podana według rzutu z wyróżnieniem szerokości głównych linii komunikacyjnych. Gęsto zabudowane dzielnice miast i wielkich wsi są wykreślone kompleksami, natomiast w mniej zwartych osiedlach wyróżnia się na mapach 1 : 25.000 i 1 : 100.000 dziedzińce, ogrody.

parki itp. Krawędzie miejscowości podawane są odpowiednimi znakami murów, żywopłotów, parkanów i tp. Skrótami przy odpowiednich sygnaturach oznaczone są dwory, folwarki, leśniczówki, gajówki, młyny, tartaki, smolarnie, fabryki, kopalnie, szyby, wieże wodne, ruiny, klasztory itp., o ile są odosobnione. Prócz tego mapa w miarę dokładności uwzględnia inne ważne dla orientacji szczegóły topograficzne jak: wały, tamy, groble, kurhany, nasypy, urwiska, jary, przekopy, rowy, kamieniołomy, glinianki, doły, skały, jaskinie, oraz wieże, kościoły, świątynie niechrześcijańskie, kaplice, krzyże i figury, wiatraki itp. jako przedmioty z dala widoczne. Dla orientacji w rzeźbie i ocenie wysokości terenu obok warstwic podawane są punkty wysokościowe trygonometryczne i topograficzne z podaniem ich dokładnej wysokości nad poziom morza. Granice zależnie od skali mapy są uwzględnione od granic państwa do gminy włącznie.

Dla różnych kategorii treści używa się na mapach różnego rodzaju pism, stopniowanego również co do wielkości. Napisy zasadnicze stawiane są poziomo w kierunku równoleżników, jedynie nazwy gór, dolin i rzek opisywane są w kierunku przebiegu obiektu.

ZNAKI NA MAPACH W.I.G.

KOLEJE, SZOSY, DROGI I MOSTY

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Kolej wielotorowa
			Kolej jednotorowa
			Kolej wąskotorowa
			Tramwaj lub kolejka gospodarcza
			Kolejka linowa
			Szosa I-klasy
			Szosa II-klasy
			Trakt lub droga ulepszona
			Droga wiejska
			Droga polna /gospodarcza/
			Drożyna
			Droga zimowa
			Ścieżka dla jeźdźców

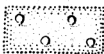
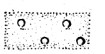
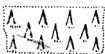

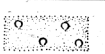
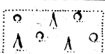
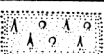
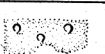

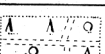

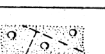
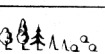
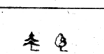
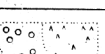
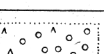
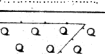
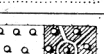
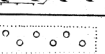
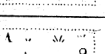
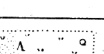

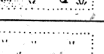
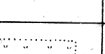
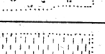
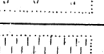
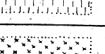
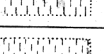
1:25 000	1:100 000	1:300 000	
			Ścieżka dla pieszych
			Most żelazny
			Most kamienny
			Most drewniany
			Most pontonowy
			Most szosowy
			Kładka
			Prom i przewóz ludzi na łodziach
			Bród

W O D Y.

1:25 000	1:100 000	1:300 000	
			Źródło
			Wodospad
			Mielizna
			Suche łożysko

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Ostrogi i tamy
			Jezioro
			Sitowie
			Stromy brzeg
			Kanał
			Początek sflatwności
			Śluza
			Rów suchy
			Sztuczne stawy
			Jaz
			Przystań żegluga
			Boja
			Molo
			Latarnia morska

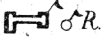
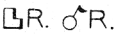

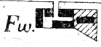

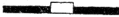
UPRAWY I POKRYCIE TERENU.

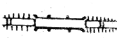
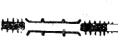

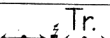

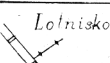

1:25 000	1:100 000	1:300 000	
			Las liściasty
			Las szpilkowy
			Las mieszany
			Las z podszyciem i wyrąb
			Linie gospodarczego podziału lasu
			Pojedyncze drzewa
			Krzaki i zarośla
			Sady i ogrody
			Szkołki drzew liściastych i szpilkowych
			Nieuzycy-pastwiska
			Łąki
			Plantacje chmielu
			Winnica

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Piaski
			Grunty podmokłe i torfowiska
			Bagna i moczary
			Sitowie i szuwały
			Szczerklina

OBIEKTY SYTUACYJNE.

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Kościół z jedną wieżą
			Kościół z dwoma wieżami
			Kościóły z dala widoczne
			Klasztor
			Świątynie niechrześcijańskie /synagoga, meczet/
			Kaplica
			Krzyż, figura religijna
			Cmentarz chrześcijański

1.25.000	1.100.000	1.300.000	
			Cmentarz, niechrześć.
+	+		Grób odosobniony
			Pomnik
	-Z.		Zamek
			Ruiny
			Dwór
			Folwark
			Futor
			Fabryka
			Wielki piec
	Sz. ^o nft.		Szyb naftowy
●Zb.nft.g.	Gaz		Zbiornik gazu, nafty
			Elektrownia
			Stacja kolejowa, dworzec

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Przystanek
			Ładownia
			Mijanka
			Wiadukt
			Wieża wodna
			Linia wysokiego napięcia
			Radiostacja
			Lotnisko
			Kamieniotom
			Tartak
			Smolarnia
			Schronisko zagospodaro- wane
			Schronisko niezagospod.
			Szałas pasterski

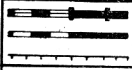
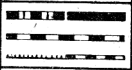

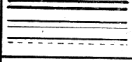
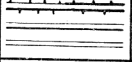

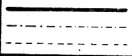
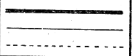
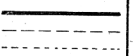
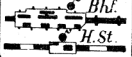

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Młyn wodny
			Studnia zwykła
			Studnia z żórawiem
			Wiatrak
			Turbina wietrzna
<i>Ndl.</i>	<i>Ndl.</i>		Nadlesnictwo, leśniczówka/
			Mur, parkan i. t.p.
			Jaskinia, grotta
			Kopalnia czynna
			Kopalnia nieczynna
			Strzelnica
			Dół żwirowy, glinianka
			Grobla /wysokość w m./
			Waty ochronne

1:25.000	1:100.000	1:300.000	
			Stare szanice, kopce
$\Delta 172,3$.132	$\Delta 161,8$ 173	$\Delta 152,4$.191	Punkt trygonometryczny Punkt topograficzny
			Huta
			Wapiennik
			Gorzelnia
			Cegielnia
			Karczma, /restauracja/
			Poczta, telegraf, telefon
			Szkola
			Komin fabryczny
			Maszt antenowy
			Stodoła
			Urwisko
			Skąły

SKRÓTY

W	Siedziba województwa	Rząd.	Rządowy
St	" starostwa	Kość.	Kościelny
Gm.	" gminy	Poduch.	Poduchowny
U.cel.	Urząd celny	Szl.	Szlachecki
P.cel.	Posterunek celny	Mł.	Mały
P.str.gr.	Poster. straży granicznej	DL.	Dolny
Nadl.	Nadleśnictwo	Gr.	Górny
Ndl.	Siedziba nadleśnictwa	Dz.	Duży
Ckr.	Cukrownia	Wlk.	Wielki
M.m.	Młyn motorowy	Nw.	Nowy
M.p.	Młyn parowy	Str.	Stary
Ol.	Olejarnia	Płn.	Północny
Pap.	Papiernia	Płd.	Południowy
T.m.	Tartak motorowy	G.	Góra
T.p.	" parowy	Przedm.	Przedmieście
Wdc.	Wodociąg	Król.	Królewski
Z.	Zamek	Fabr.	Fabryczne
Kol.	Kolonia	Uzdr.	Uzdrowisko

NAJWAŻNIEJSZE ZNAKI NA MAPACH B. ZABORÓW

AUSTRIACKIE	NIEMIECKIE	ROSYJSKIE	
			Koleje { dwutorowe jednotorowe gospodarcze, tramw.
			Szosa { I-klasy II-klasy Droga utrzymana
			Droga wiejska " polna - leśna Ścieżka
			Dworce i stacje kolejowe

AUSTRIACKIE	NIEMIECKIE	ROSYJSKIE	
			Las i piasek
			Pastwisko i krzaki
			Sad i ogród warzywny
			Bagno i torfowisko
			Kościoty z 21 wież, klasztor-ry i kaplice
			Figura
			Krzyż
			Cmentarz { chrześcijański niechrześcijański
			Dwór
			Folwark
			Leśniczówka, gajówka
			Karczma
			Tartak
			Młyn
			Wiatrak
			Cegielnia
			Kopalnia
			Fabryka
			Punkt trygonometryczny
			" topograficzny

ŹRÓDŁA:

- 1) Klucze znaków na arkuszach map W. I. G. 1 : 25.000, 1 : 100.000 i 1 : 300.000.
- 2) Koeb—Wroczyński—Wojtał: Terenoznawstwo praktyczne. Warszawa. 1938. Samorządowy Instytut Wydawniczy.
- 3) Kreutzinger P.: Topografia, Warszawa. 1928. Wojsk. Inst. Geogr.
- 4) Helm-Pirgo M.: Kartoznawstwo i wojskowe wyzyskanie terenu. Warszawa. 1928. Zakład Narodowy Im. Ossolińskich.

M-06225

NAKŁADEM KSIĘGARNI

WIEDZA • ZAWÓD • KULTURA

KRAKÓW, UL. SŁAWKOWSKA 3

TEL. 596-32

P. K. O. IV 292

UKAZAŁY SIĘ:

Baley S. prof. **DROGI SAMOPOZNANIA**. Str. 173.

Mogilnicki T. **PIELĘGNOWANIE I KARMIEŃ NIE-MOWLĄT**. Str. 143.

Tuszyński A. **BUDOWA I OBSŁUGA SAMOCHODU** (Szkoła kierowcy cz. I) Str. 280.

Tuszyński A. **NAUKA KIEROWANIA SAMOCHODEM** (Szkoła kierowcy cz. II). Str. 144.

Zborowski J. **NAUCZANIE ELEMENTARNE**. Str. 120.

*

Lasota N. **SBORNIK RUSKICH LITERATURNYCH TEKSTOW** (Czytanka rosyjska zatwierdzona przez Min. Ośw. jako książka pomoc. do nauki języka rosyjskiego w szkołach). Str. 94.

Czechow A. P. **IZBRANNYJE RASSKAZY** (Wybrane opowiadania). Wstępem, akcentami, słownikiem i zasadami wymowy opatrzył dr. K. Małecki (Biblioteczka rosyjska nr. 2). Str. 30.

Puszkina A. S. **STANCJONNYJ SMOTRITIEL** (Naczelnik poczty). Wstępem, akcentami, słownikiem i zasadami wymowy opatrzył dr. K. Małecki (Biblioteczka rosyjska nr. 3). Str. 24.

III. 1946

Do nabycia we wszystkich księgarniach